

zaaknummer 2012 T 869

Datum beslissing: 17 november 2014

De Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk van de Stichting Beheer & Toezicht i.z. Seksueel Misbruik in de R.-K. Kerk in Nederland, verder ook: de Klachtencommissie, geeft op grond van de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk (verder ook: de Procedure) het volgende advies inzake de klacht van:

[naam],
geboren op [datum],
wonende te [plaats],
hierna te noemen: klagster,
juridisch adviseur: mr. T.A. Hekster, advocaat te Utrecht,

tegen:

(*wijlen*) **[naam]**,
geboren op [datum], overleden op [datum],
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna ook te noemen: aangeklaagde,
tijdens haar leven lid van de Congregatie van de Zusters van het Arme Kind Jezus.

1. De procedure

Op 22 juni 2012 is bij de griffie telefonisch een klacht ingediend door klagster.

Op 27 juli 2012 is een brief ontvangen van Zr. [naam], Overste van de Vestiging Nederland van de Congregatie van de Zusters van het Arme Kind Jezus, waarin de gegevens van aangeklaagde werden vermeld. Hierop is een brief met bijlage binnengekomen van mr. C.E.J.M. Heerkens Thijssen, advocaat te Amsterdam, d.d. 7 augustus 2012.

Het klaagschrift van deze juridische adviseur is door de griffie van de Klachtencommissie ontvangen op 7 februari 2013. Op 12 maart 2013 is bij de griffie een brief binnengekomen van Zr. [naam] voornoemd.

De zaak van klagster is vervolgens overgenomen door een andere juridisch adviseur, mr. T.A. Hekster, advocaat te Utrecht. Door haar is namens klagster een tweede klaagschrift (met 5 bijlagen) ingediend, door de griffie ontvangen op 3 oktober 2013.

Op 13 november 2013 is bij de griffie het verweerschrift met betrekking tot dit klaagschrift ingekomen van drs. [naam], namens de overste Zr. [naam] voornoemd.

Op 28 januari 2014 heeft te Utrecht een zitting van de Klachtencommissie achter gesloten deuren plaatsgevonden, waarbij de Klachtencommissie was samengesteld uit de onder aan dit advies te noemen leden.

Klagster is verschenen met haar echtgenoot en heeft haar standpunt toegelicht. Zij werd bijgestaan door haar juridisch adviseur mr. Hekster voornoemd. Namens de Congregatie is verschenen de heer [naam] voornoemd.

Na deze zitting heeft nog een uitgebreide correspondentie plaatsgevonden tussen de voorzitter van de Klachtencommissie en de Overste en/of de (opvolgende) juridisch adviseur van de Congregatie in verband met twee andere klachten die tegen deze aangeklaagde waren ingediend. In dat verband is op 6 juni 2014 aan de bijzonder griffier, mevrouw J.S. Oude Breuil, opdracht gegeven op grond van artikel 17 jo. artikel 12 van de Procedure een nader onderzoek in te stellen.

Na het uitbrengen van het rapport inzake voormeld onderzoek dd 13 augustus 2014 heeft opnieuw een nadere briefwisseling plaatsgehad tussen enerzijds de voorzitter van de

Klachtencommissie en anderzijds de Overste en mr. Goumans, de advocaat van de Congregatie.

2. De klacht (zakelijk weergegeven)

2.1. Klaagster heeft de periode van [dag] [maand] 1959 tot [dag] [maand] 1960 doorgebracht in het voogdij-instituut [instelling] in [plaats], dat in die tijd onder de leiding stond van de Zusters van het Arme Kind Jezus. Klaagster was toen 18 jaar oud en had al een bewogen leven van ruim tien jaar met verschillende opvangplaatsen achter de rug sinds de scheiding van haar ouders tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Aangeklaagde en een andere zuster hadden de leiding over de afdeling waar klaagster verbleef.

Op enig moment - vóór het carnaval van februari 1960 - zei aangeklaagde tegen klaagster dat zij 'een leuk jurkje voor haar had'. Het gebeurde nooit dat aangeklaagde iets aardigs zei tegen klaagster. Klaagster vond het dan ook heel raar, maar zei geen 'nee' tegen een leuk jurkje. Klaagster moest dan met aangeklaagde meegaan naar boven. Daar moest klaagster zich uitkleden. Vervolgens betastte aangeklaagde met beiden handen de ontblote borsten van klaagster. Klaagster schreeuwde het uit, pakte haar kleren en is weggerend. Aangeklaagde is hierna nooit meer op het voorval teruggekomen en deed alsof er nooit iets was gebeurd.

Klaagster is van mening dat er voor deze gebeurtenis geen rechtvaardigheidsgrond bestond. Het was namelijk niet zo dat aangeklaagde een jurkje voor klaagster zou naaien en haar borsten om die reden zou moeten 'opmeten'. Klaagster stond met een ontbloot bovenlijf voor aangeklaagde, zodat zij het kant-en-klare jurkje zou kunnen passen. Toen pakte aangeklaagde vol haar borsten beet.

Kort na het seksueel misbruik door aangeklaagde is klaagster, tijdens het carnaval in Roermond, het slachtoffer geworden van een verkrachting. Omdat zij daarna niet direct terug durfde te gaan naar [instelling], heeft klaagster die nacht in het park doorgebracht. Eenmaal weer terug bij [instelling] deed aangeklaagde de deur open. Doordat klaagster aangeklaagde wantrouwde, kon zij haar niet vertellen wat haar was overkomen. Dit leidde er toe dat aangeklaagde haar niet begreep, boos op haar is geworden en haar vervolgens bij [instelling] heeft weggestuurd. Klaagster werd door haar voogdes opgehaald en werd gebracht naar het opvoedingsgesticht [naam] in [plaats], alwaar klaagster gedurende 8 maanden op de gesloten afdeling heeft gezeten. Hoewel klaagster begrijpt dat dit niet uitsluitend aan aangeklaagde kan worden toegerekend, neemt zij het aangeklaagde nog steeds bijzonder kwalijk dat zij dit heeft moeten doormaken. De gevolgen daarvan waren voor klaagster uiterst traumatisch.

2.2 Klaagster is nog steeds heel boos dat aangeklaagde haar lichamelijke integriteit heeft aangetast. Zij heeft er ook veel moeite mee gehad dat zij daarna nog dagelijks met aangeklaagde in aanraking kwam. Aangeklaagde was immers haar leidinggevende non in [instelling].

Klaagster voelt dat zij is beschadigd door de daden van aangeklaagde en de gevolgen daarvan.

Toen klaagster in 2012 aan deze klachtprocedure begon, heeft zij haar dochter ingelicht over het seksueel misbruik. Klaagster had ook de steun van haar dochter nodig om aan dit traject te beginnen. Klaagster heeft toen ook met haar echtgenoot over het misbruik gesproken.

Ter onderbouwing van haar klacht, verwijst klaagster verder naar de bijlagen bij haar klaagschrift.

2.3 Klaagster wenst dat er erkenning komt voor hetgeen haar is aangedaan en dat excuses worden gemaakt door de kerkelijke gezagsdrager. Klaagster wenst ook aanspraak te maken op compensatie.

3. De reactie (zakelijk weergegeven)

Aangeklaagde is overleden en kan geen weerwoord geven. Namens de Overste heeft de heer [naam] in zijn verweerschrift gesteld dat onderzoek is verricht naar de levensloop van aangeklaagde. De leiding van de Congregatie is destijds nooit een klacht in de gestelde zin ter ore gekomen. Tegen aangeklaagde is ook geen andere klacht ingediend. Er is alleen sprake van een ingetrokken klacht van mevrouw X, tegen vier zusters van [instelling], onder wie aangeklaagde.

Voor het vaststellen van de aannemelijkheid kan niet enkel uitgegaan worden van de huidige beweringen van klaagster. De bij het klaagschrift als bijlagen 2 t/m 5 gevoegde verklaringen kunnen door de Congregatie niet als steunbewijs worden erkend, daar de steunbewijzen objectieve grondslag en geldingskracht missen. De verklaringen van de dochter en echtgenoot van klaagster betreffen immers een loutere herhaling van het verhaal van klaagster zoals verklaard in 2012. De verklaring van mr. De Bont (bijlage 4) geeft een onvolledige en daarom onjuiste voorstelling van zaken. De verklaring van de heer [naam] van Stichting KLOKK (bijlage 5) heeft betrekking op een mondelinge aanklacht van een verder anoniem opgevoerde dame en is derhalve te vaag en anoniem te noemen. Wellicht gaat het in de bijlagen 4 en 5 zelfs om dezelfde getuigenis van een en dezelfde persoon, te weten mevrouw X, terwijl - zoals gezegd - de beschuldiging tegen aangeklaagde werd ingetrokken door mevrouw X, nadat in het verweerschrift in die zaak was gewezen op innerlijke tegenspraak en aantoonbare onjuistheid in het klaagschrift.

De Congregatie wenst uitdrukkelijk te verklaren dat zij alle begrip heeft voor de pijn die klaagster ten gevolge van haar ontheemde en kennelijk problematische jeugd heeft ervaren en ervaart.

De Congregatie is bereid tot erkenning van aangedaan onrecht en tot een billijke compensatie, op voorwaarde dat de juistheid of aannemelijkheid van de beschuldigingen vaststaat. Naar de mening van de Congregatie ontbreken echter objectieve gronden die uitsluitel kunnen geven over het waarheidsgehalte en de juistheid van de klacht en worden er evenmin - zoals hierboven uiteengezet - steunbewijzen aangedragen die wijzen op aannemelijkheid van de klacht.

4. De beoordeling

4.1 Volgens de Procedure moet onder seksueel misbruik worden verstaan iedere gedraging waarbij iemand onder dwang of in een afhankelijkheidsrelatie seksuele handelingen moet verrichten ofwel ondergaan ofwel daarvan toeschouwer moet zijn, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden. Onder dwang wordt onder meer begrepen: fysiek geweld of dreiging daarmee, psychische druk, intimidatie en/of chantage. Verder wordt onder seksueel misbruik ook verstaan het maken van seksueel getint beeldmateriaal van iemand en het gebruiken en doorgeven daarvan.

4.2 Niet ter discussie staat dat het door klaagster gestelde feit moet worden gekwalificeerd als seksueel misbruik in de zin van de Procedure.

4.3 Er zijn ruim vijftig jaar verstreken sedert de gebeurtenis die klaagster aangeklaagde verwijt, heeft plaatsgehad. Alleen al door het overlijden van aangeklaagde zijn deze feiten niet meer in detail te onderzoeken. De Klachtencommissie dient in deze procedure niettemin de

vraag te beantwoorden of er zodanige feiten en/of omstandigheden zijn gebleken dat aannemelijk is geworden dat de gebeurtenis die klaagster schetst heeft plaatsgevonden.

Dienaangaande heeft de Klachtencommissie het navolgende overwogen.

4.4. Allereerst is de Klachtencommissie van oordeel, gelet op de authentieke wijze waarop en de details waarmee klaagster haar verhaal heeft verteld, dat hier sprake is van een zeer geloofwaardig verhaal. De wijze waarop de juridisch adviseur van de Congregatie in zijn verweerschrift die geloofwaardigheid heeft geprobeerd in twijfel te trekken, heeft de Klachtencommissie niet kunnen overtuigen; nog daargelaten dat het verweer op sommige punten door klaagster als kwetsend is en kon worden ervaren.

Klaagsters verhaal wordt voorts ondersteund door de verklaringen van klaagsters dochter en echtgenoot waaruit blijkt dat klaagster hen in de winter van 2012, toen zij aan deze procedure begon, van dit misbruik op de hoogte heeft gesteld. Die verklaringen, zo wordt in het verweerschrift gesteld, zijn niet gebaseerd op eigen waarnemingen en kunnen dan ook moeilijk als steunbewijs dienen. Echter, dit soort verklaringen zijn weliswaar niet aan te merken als getuigenverklaring, maar dat neemt niet weg - zo is de vaste lijn van de Klachtencommissie- dat zij wel degelijk kunnen bijdragen aan de overtuiging van de Klachtencommissie en in die zin kunnen worden aangemerkt als (enige) steun voor de klacht van klaagster.

4.5 Tijdens de beraadslaging heeft de Klachtencommissie geoordeeld dat het voor de aannemelijkheid van de klacht van belang was nadere informatie in te winnen omtrent de twee klachten tegen diezelfde aangeklaagde, waarover de juridisch adviseur van klaagster was geïnformeerd door mevrouw mr. de Bont, juridisch adviseur, en de heer [naam], destijds bestuurslid van KLOKK. (Hierna aan te duiden als klacht A respectievelijk klacht B).

4.6 Bij brieven van 6 februari 2014 is aan zowel mr. de Bont als aan de heer [naam] verzocht om nadere informatie over de klachten A en B, aangezien ter zitting niet aannemelijk was geworden, zoals van de kant van de Congregatie gesuggereerd, dat deze afkomstig waren van eenzelfde klaagster. Over klacht A berichtte mr. de Bont dat klaagster overleden was en dat zij zich niet vrij voelde zonder toestemming van haar cliënt, informatie te verschaffen uit haar dossier. De heer [naam] heeft informatie verstrekt bij een schrijven, ontvangen op 21 maart 2014. Daarbij heeft hij aangegeven dat het informatie betrof die hij een tijd geleden van haar had verkregen, maar dat het niet meer mogelijk blijkt met haar in contact te komen voor nadere gegevens, aangezien zij telefoontjes waarschijnlijk selectief opneemt en op ingesproken berichten op de voice-mail niet meer heeft gereageerd.

4.7 Vervolgens is nadere informatie gevraagd bij de heer [naam], gemachtigde van de Congregatie, die zich in zijn antwoordschrijven van 7 april 2014 afvroeg of het wel kies was dat de Congregatie die informatie zou verstrekken omdat deze afkomstig was (uit de klacht) van mr. de Bont. Daarop volgde van de kant van de juridisch adviseur van klaagster een kritische reactie die onverkort aan zowel de gemachtigde [naam] alsook aan de Overste van de Congregatie voor commentaar is toegezonden. Vervolgens volgde bericht van de heer [naam] dat niet hij voortaan deze Congregatie vertegenwoordigde, maar Mr. Goumans, advocaat te Maastricht.

Na rappel werd niet van de Overste doch uitsluitend van de nieuwe gemachtigde bericht ontvangen. Hij liet daarin weten dat de Congregatie destijds het dossier had afgelegd, omdat die klacht was ingetrokken en omdat de klaagster nadien was overleden.

4.8 Deze gang van zaken gaf de Klachtencommissie aanleiding om de bijzonder griffier, mevrouw J.S. Oude Breuil, een nader onderzoek te laten instellen en daarbij onder meer na te gaan wat er met het desbetreffende dossier was gebeurd.

Blijkens haar rapport van 13 augustus 2014 heeft de bijzonder griffier daartoe telefonisch contact opgenomen met de Overste teneinde een afspraak te maken om haar te horen over de bewuste zaak en het dossier. De Overste gaf te kennen dat zij dat niet wilde omdat zij dit gezien haar hoge leeftijd niet meer aankon, en zij verwees de onderzoekster naar haar gemachtigde. Deze gemachtigde wilde echter dat de bijzonder griffier haar vragen schriftelijk aan hem zou voorleggen.

Bij schrijven van 1 augustus 2014 heeft de gemachtigde van de Congregatie schriftelijk geantwoord op de gestelde vragen. Daaruit blijkt onder meer dat niet de Congregatie zoals eerder was gesteld, doch deze gemachtigde zelf het dossier had vernietigd. Omdat deze gang van zaken bij de Klachtencommissie bevreemding wekte heeft de voorzitter bij schrijven van 2 september 2014 aan de Overste bericht, kort gezegd, dat het hem niet voor de hand liggend voorkomt dat de gemachtigde op eigen gezag een origineel dossier vernietigt; dat er dan dus nog een dossier bij de Congregatie zou moeten berusten en dat de Klachtencommissie in dat geval graag geïnformeerd wil worden over de inhoud ervan. Bij schrijven van 6 oktober 2014 heeft de Overste bericht dat er maar één dossier was; dat dat aan de gemachtigde was meegegeven met de mededeling dat het aan de gemachtigde werd overgelaten om te beoordelen of hij er nog iets mee kon of wilde doen; en dat de zaak voor de Congregatie was afgedaan. Het dossier is, aldus de Overste, door de gemachtigde op eigen gezag vernietigd.

4.9 Hierdoor bestaat er redelijkerwijs geen mogelijkheid meer om nog nadere informatie te verkrijgen over de klachten A en B. Zoals onder 4.5 overwogen heeft de Klachtencommissie op dat moment die nadere informatie van belang geacht voor de aannemelijkheid van de klacht. De Klachtencommissie staat derhalve voor de vraag of zij vanwege het ontbreken van die nadere informatie thans tot het oordeel moet komen dat de klacht niet aannemelijk is.

Bij de beantwoording van die vraag is het navolgende in aanmerking genomen..

De klachtenregeling gaat er van uit dat een kerkelijke gezagsdrager alle relevante informatie waarover hij redelijkerwijs kan beschikken, ter beschikking stelt van de Klachtencommissie ten behoeve van een goede beoordeling van klachten. Daarbij past bepaald niet het vernietigen van dossiers waaruit mogelijk feiten en omstandigheden kunnen blijken die als steunbewijs kunnen dienen voor (andere) klachten. Is het onder omstandigheden nog enigszins denkbaar dat zulks is gebeurd met dossiers in de periode vóór het onderzoek van de commissie Deetman en dat die om die reden niet meer voorhanden blijken, nadien is dat voor de Klachtencommissie in elk geval niet meer aanvaardbaar. In het midden latend of in onderhavig geval met opzet steunbewijs is vernietigd, moet de Klachtencommissie in elk geval constateren dat de Overste zich welbewust in de situatie heeft gebracht dat zij geen relevante informatie kan verschaffen. Weliswaar wordt in de brief van 6 oktober 2014 (zie 4.8 laatste alinea) -anders dan in een eerder schrijven (zie 4.7)- gesteld dat de gemachtigde het dossier heeft vernietigd, maar nu dat kennelijk met instemming van de Overste is gebeurd maakt dat de situatie niet wezenlijk anders. Maar wat daar ook van zij, in ieder geval moet worden gezegd dat de Overste, door niet (ook) een eigen dossier aan te houden, een niet geheel te verwaarlozen risico voor lief heeft genomen.

Nu de Overste zich derhalve welbewust in de situatie heeft gebracht dat zij niet in staat is inlichtingen te verschaffen of stukken over te leggen die van belang zijn in deze procedure, is de Klachtencommissie voorts van oordeel dat zij overeenkomstig het bepaalde in artikel 8: 31 van de Algemene wet bestuursrecht "daaruit de gevolgtrekkingen [kan] maken die haar geraden voorkomen".

4.10 Ter beantwoording van de vraag of de klacht voldoende aannemelijk is geworden, heeft de Klachtencommissie - concluderend- dan ook het volgende overwogen.

Zoals hiervóór in 4.4 aangegeven vond de Klachtencommissie het verhaal van klaagster zeer geloofwaardig. Daarnaast wordt het ondersteund door de verklaringen van haar echtgenoot en haar dochter. Niettemin, zo werd in 4.5 overwogen, was het voor de aannemelijkheid van belang nadere informatie in te winnen omtrent de klachten tegen dezelfde aangeklaagde waarover mevrouw mr. de Bont, juridisch adviseur, en de heer [naam], destijds bestuurslid van KLOKK, de juridisch adviseur van klaagster hadden geïnformeerd.

Voor de Klachtencommissie is thans voldoende aannemelijk geworden dat er tegen deze aangeklaagde nog twee klachten door twee verschillende klaagsters zijn ingediend. Wat de inhoud daarvan is geweest en waarom die klachten niet zijn doorgezet is niet meer vast te stellen. Zoals in 4.9. is overwogen was het de opstelling van de Overste die heeft veroorzaakt dat die verdere informatie niet meer te achterhalen is.

Nu derhalve voldoende aannemelijk is geworden dat er naast de zeer geloofwaardige klacht van klaagster nog twee andere klachten tegen dezelfde aangeklaagde zijn ingediend en nu voorts het ontbreken van nadere informatie over die klachten niet aan klaagster mag worden tegengeworpen is de Klachtencommissie tot de slotsom gekomen dat de klacht van klaagster voldoende aannemelijk is geworden en dat de klacht gegrond dient te worden verklaard.

4.11 Het behoeft geen betoog dat het seksueel misbruik door aangeklaagde met gebruikmaking van misbruik van gezag en in een afhankelijkheidsrelatie hoogst kwalijk is geweest. Klaagster was ten tijde van het misbruik minderjarig en aangeklaagde was voor haar iemand waarin zij vertrouwen moest kunnen stellen.

4.12 Gelet op het feit dat aangeklaagde is overleden kunnen tegen haar geen maatregelen meer worden genomen. De gegrondverklaring van de klacht door de kerkelijke gezagsdrager, alsmede de erkenning van het leed dat klaagster is aangedaan en een oprechte spijtbetuiging kunnen wellicht bijdragen aan de vermindering van dat leed.

4.13 Voor het verkrijgen van een financiële compensatie kan klaagster zich na de gegrondverklaring van de klacht door de kerkelijke gezagsdrager wenden tot de Compensatiecommissie.

5. Het advies

De Klachtencommissie adviseert de Overste van de Congregatie van de Zusters van het Arme Kind Jezus de klacht gegrond te verklaren.

Dit advies is vastgesteld op 17 november 2014 door:

mr. G.A.M. Stevens, voorzitter; mr. F.J.M. Walstock en dr. P.J.A. van Panhuis, leden, bijgestaan door mr. S.R.M.I. Roos-Bollen, griffier, en is ondertekend door de voorzitter.

mr. G.A.M. Stevens,
voorzitter

Tegen dit advies is geen hoger beroep mogelijk. Wel bestaat voor klaagster en de (gemachtigde van de) kerkelijke gezagsdrager ingevolge artikel 20 van de Procedure de mogelijkheid binnen twee weken na ontvangst van dit advies schriftelijk bezwaar in te dienen indien er naar zijn of haar oordeel een algemeen beginsel van behoorlijke klachtbehandeling is geschonden.

Op grond van artikel 18.5 van de Procedure wordt dit advies binnen twee weken nadat het is vastgesteld bij aangetekend schrijven aan de kerkelijk gezagsdrager en aan klaagster verzonden.

Op grond van artikel 21.1 van de Procedure stelt de kerkelijk gezagsdrager binnen dertig dagen na ontvangst van dit advies klaagster schriftelijk en gemotiveerd op de hoogte van de beslissing die hij naar aanleiding van dit advies geeft genomen.

Op grond van artikel 21.3 van de Procedure geeft de kerkelijk gezagsdrager daarbij de mogelijkheden van bezwaar en beroep aan.

Op grond van artikel 21.4 van de Procedure ontvangt de Klachtencommissie een afschrift van de beslissing van de kerkelijk gezagsdrager.